

เกษตรผสมผสาน ตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่

เกษตรกรรมมีความสำคัญต่อการดำรงชีพของมนุษย์ รูปแบบเกษตรกรรมได้รับการพัฒนาขึ้นมาจากเงื่อนไขเฉพาะภายในท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต แต่หากพิจารณาถึงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร กลับพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยากจนและมีหนี้สินจำนวนมาก กระบวนการผลิตมีการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีอย่างต่อเนื่องและปริมาณมาก ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพของผู้ผลิตหรือผู้บริโภคตลอดจนระบบนิเวศธรรมชาติ จากความตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ประกอบกับกระแสตื่นตัวทางด้านสิ่งแวดล้อมและกระแสตื่นตัวด้านสุขภาพของผู้บริโภค ได้ก่อให้เกิดแนวความคิดของการเกษตรโดยสร้างผลผลิตตามระบบเกษตรผสมผสาน

นายโกสม ม่วงพันธุ์ Smart Farmer ต้นแบบ ตำบลโพธิ์พระยา เป็นอีกหนึ่งคนที่ได้ปรับเปลี่ยนการเกษตรของตนเอง ซึ่งแต่ก่อนมีกิจกรรมการเกษตรที่ทำการทำนาเพียงอย่างเดียว แต่ด้วยปัญหาเศรษฐกิจและรายจ่ายที่มากขึ้น ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนการประกอบกิจกรรมการเกษตรจากการทำนาเพียงอย่างเดียวมาทำไร่นาสวนผสม และเกษตรผสมผสาน ตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นแนวทางเข็มทิศในการดำเนินกิจกรรมการเกษตร โดยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งมีการปฏิบัติและมีเงื่อนไข ของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

ความพอประมาณ คือ ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป เช่น การทำนา ลดการใช้เมล็ดพันธุ์ เหลือไม่เกิน ๒๐ กิโลกรัมต่อไร่ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การส่งดินตรวจค่าวิเคราะห์กับกรมพัฒนาที่ดิน การทำจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง ขยายบิวเวอร์เรีย BT ไตรโคเดอร์มา มาใช้ร่วมกับพืช เพื่อลดต้นทุนและการใช้สารเคมี เป็นต้น

ความมีเหตุผล คือ การตัดสินใจต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ การปรับลดพื้นที่การทำนาหันมาปลูกพืชสวนเพื่อลดปัญหาการใช้น้ำต้นทุน

ภูมิคุ้มกัน คือ การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น

โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ด้วย ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ และได้นำองค์ความรู้ที่ได้รับ การอบรมมาปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบผสมผสานและใช้เชื่อมโยงให้เกื้อกูลกันทุกกิจกรรม

เงื่อนไขคุณธรรม มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต หมายถึง เราต้องมีคุณธรรมกับผู้บริโภค ควรลด ละ เลิกการใช้สารเคมี และหันมาใช้สารชีวภาพแทนโดยมุ่งเน้นให้ผลผลิตทางการเกษตรอยู่ในระบบมาตรฐาน GAP

นายโกสม ม่วงพันธุ์ ได้จบหลักสูตรโรงเรียนชาวนาจังหวัดสุพรรณบุรี ทำให้ตระหนักถึง “การลด ละ เลิกการใช้สารเคมี” หันมาใช้สารชีวภาพในการประกอบอาชีพทางการเกษตร และตระหนักถึงสุขภาพร่างกายทั้งตัวเราเองและผู้อื่น สุดท้ายต้องดูแลสิ่งแวดล้อมรอบข้างเพื่อความยั่งยืนในอาชีพเกษตร

การนำเทคโนโลยีมาใช้เหมาะสมกับพื้นที่และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

- มีการไถกลบตอซังข้าวมีอยู่ในนาภายหลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิต แล้วลงไปไถดิน ระหว่างการเตรียมพื้นที่เพาะปลูกขณะที่ดินมีความชื้น และปล่อยทิ้งไว้ช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้เกิดกระบวนการย่อยสลายในดินซึ่งจะกลายเป็นแหล่งของอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารพืช

- มีการปลูกดาวเรืองไว้รอบนาข้าว เพราะดาวเรือง โดยเฉพาะสายพันธุ์แอฟริกันหรือดาวเรืองที่ปลูกเพื่อนำดอกมาใช้ให้พระมีสารที่มีฤทธิ์ในการฆ่าแมลงตามธรรมชาติชื่อ Alpha terthienyl ซึ่งช่วยป้องกันไม่ให้ไส้เดือนฝอยและแมลงเข้าใกล้ อีกทั้ง ดอกดาวเรืองยังมีกลิ่นฉุนเฉพาะตัวที่ไล่ไม่ให้แมลงหิวข้าวและเพลี้ยอ่อน เมื่อนำมาปลูกรอบนาข้าว จึงช่วยไล่แมลงได้

มีการผลิตและนำชีวภัณฑ์และ/หรือแมลงศัตรูธรรมชาติ ที่มีคุณภาพไปใช้ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแทนการใช้สารเคมี ได้แก่ การผลิตขยายเชื้อราบีวเวอร์เรีย การผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มา เป็นต้น

การนำสิ่งเหลือใช้มาใช้ให้เกิดประโยชน์

- น้ำหมักชีวภาพ สูตร พด.๒ โดยใช้เศษผัก ผลไม้ มาหมักกับ กากน้ำตาล น้ำ และสารเร่ง ชูปเปอร์ พด.๒ ซึ่งเป็นกลุ่มจุลินทรีย์ที่มีคุณสมบัติพิเศษ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการย่อยโปรตีน ไขมัน ช่วยลดกลิ่นเหม็นระหว่างการหมัก และเพิ่มการละลายธาตุอาหาร

- สมุนไพรป้องกันโรคและแมลงศัตรูพืช สูตร พด.๓ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการย่อยสลายพืชสมุนไพร โดยใช้เศษตะไคร้ พริก ใบมะกรูด กะเพรา หรือสมุนไพรตัวอื่นที่มีในขณะนั้น แล้วนำไปฉีดพ่นต้นพืช

- ผลิตภัณฑ์สังเคราะห์แสง นำมาใช้ประโยชน์ เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรได้ ซึ่งจะช่วยให้ย่อยสลายของเสียในแปลงนา เช่น ก๊าซไข่เน่า หรือไฮโดรเจนซัลไฟด์

(Hydrogen Sulfide) ซึ่งก๊าซนี้มักเกิดจากตอซัง ฟางข้าว หรือวัชพืชที่ถูกไถกลบแล้วยังไม่ย่อยสลาย เป็นต้น

การนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มมูลค่า

- มีการคัดเกรดของดอกดาวเรืองที่จะส่งขาย โดยสังเกตดอกที่มีใจกลางขนาดเท่าหัวปากกา ตัดก้านดอกให้ยาวพอประมาณ ใส่ตะกร้าที่เตรียมไว้และทำการขนย้ายนำไปฟุ้งให้ดอกแห้งแต่อนำดาวเรืองไปฟุ้งที่แดดเพราะจะทำให้ดาวเรืองดอกใหม่ได้แนะนำให้ใช้พัดลมช่วยในการเป่าให้แห้ง ทำการคัดเลือกดาวเรืองแต่ละเบอร์ จะมีทั้งหมด ๔ เบอร์ คือ เบอร์จัมโบ้ เบอร์ ๑ เบอร์ ๒ และเบอร์ ๓

ระบบเกษตรผสมผสาน จากเกษตรกรผู้ปฏิบัติจริง จึงเป็นรูปแบบ ที่ส่งผลให้มีผลผลิตที่หลากหลาย มีความเชื่อมโยงกับระบบนิเวศธรรมชาติ การเกษตรผสมผสานต้องมีการผสมผสาน องค์ความรู้และผสมผสานวิธีการบริการจัดการ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ทำให้ระบบเกษตรผสมผสานประสบความสำเร็จและนำไปสู่ความยั่งยืนได้

โดย สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสุพรรณบุรี
นางสาวจัญญญา เฟื่องฟุ้ง
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ